

De Minister voor Rechtsbescherming
Drs. S. Dekker
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum

15 juli 2019

Uw kenmerk

2591554

Contactpersoon

J.M.E. Smilde

Onderwerp

Advies inzake de wijziging van de wet op de rechterlijke organisatie in verband met het wegnemen van belemmeringen voor gerechten bij het verlenen van onderlinge bijstand in geval van gebrek aan voldoende zittingscapaciteit (wet flexibilisering zaaksverdeling)

Geachte heer Dekker,

Bij brief van 16 mei 2019 vroeg u de NVvR te adviseren over de Wet Flexibilisering zaaksverdeling. U was zo vriendelijk ons wat speling te gunnen bij de adviesdatum; daarvoor is de NVvR u erkentelijk. Het advies is voorbereid door de leden van de NVvR en vastgesteld door de Wetenschappelijke Commissie (WeCo).

Voor zover dit wetsvoorstel voorziet in een nieuw artikel 21c Wet op de rechterlijke organisatie ("Wet RO") heeft de WeCo geen commentaar. Dat geldt wel voor de onderstaande drie punten:

- I. Voor zover dit wetsvoorstel een wijziging beoogt van de artikelen 46a en 62a Wet RO, merkt de WeCo het volgende op (waarbij geldt dat deze opmerkingen met betrekking tot het voorgestelde artikel 46a Wet RO onverkort van toepassing zijn op het voorgestelde artikel 62a Wet RO).

In de memorie van toelichting (mvt) wordt als uitgangspunt geformuleerd dat ieder gerecht in principe alle zaken moet kunnen behandelen die binnen zijn relatieve competentie vallen. Is sprake van piekbelasting, dan moet het gerecht deze in eerste instantie zelf opvangen. Kan een gerecht de piekbelasting niet aan, dan kan het andere gerechten van gelijk niveau om bijstand verzoeken. Dit kan op twee manieren: door de inzet van rechters van een ander gerecht als rechter-plaatsvervanger en door het verplaatsen van de behandeling van zaken naar een ander gerecht met inzet van de capaciteit van dat andere gerecht. Kan een gerecht een gebrek aan zittingscapaciteit niet intern opvangen, dan wordt het geacht eerst een oplossing te zoeken via de inzet van rechters van een ander gerecht als rechter-plaatsvervanger.

Kortom, de inzet van capaciteit van een ander gerecht komt pas aan bod als de eerdere opties geen soelaas hebben geboden. Met dit wetsvoorstel wordt het dus makkelijker gemaakt de derde optie te realiseren, terwijl de eerste optie (het gerecht lost het zelf intern op) en tweede optie (rechters van een ander gerecht worden als rechter-plaatsvervanger ingezet) kennelijk toch de voorkeur genieten. De inzet van rechter-plaatsvervangers van een ander gerecht is echter financieel onaantrekkelijk voor het gerecht dat rechters uitleent. Het gerecht dat gebruik maakt van rechter-plaatsvervangers, ontvangt namelijk de financiering, het gerecht dat uitleent niet. Dat probleem wordt met dit wetsvoorstel vooralsnog niet opgelost, waardoor de gerechten in feite niet in staat worden gesteld een tijdelijk capaciteitsprobleem via de inzet van rechter-plaatsvervangers te regelen, terwijl hieraan kennelijk wel de voorkeur wordt gegeven.

De WeCo adviseert u de inzet van rechter-plaatsvervangers (financieel) te faciliteren, waardoor het in praktijk makkelijker wordt met rechters te schuiven en dit wetsvoorstel in feite overbodig wordt.

2. Een tweede opmerking betreft de formulering van het voorgestelde artikel 46a, eerste lid, Wet RO. Deze bepaling is te ruim geformuleerd. Bepaald wordt dat *de minister* een of meerdere gerechten kan aanwijzen ter tijdelijke ondersteuning van een ander gerecht, indien dit “noodzakelijk is als gevolg van een gebrek aan voldoende zittingscapaciteit”. Begrippen als “tijdelijk”, “noodzakelijk” en “gebrek aan voldoende zittingscapaciteit” zijn echter ten onrechte niet nader ingevuld, ook niet in de mvt. De minister kan deze begrippen dus naar eigen inzicht invullen. Het valt op dat de minister zelfs de desbetreffende gerechten niet hoeft te horen alvorens te beslissen. Zoals het artikel thans is geredigeerd, biedt het de politiek de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op het rechterlijk domein. Dat is staatsrechtelijk gezien zeer onwenselijk. Volgens de WeCo kan dit op twee manieren worden ondervangen. De eerste manier is dat de wetgever de genoemde begrippen scherp definieert, opdat objectief is vast te stellen onder welke voorwaarden aanwijzing van een ander gerecht noodzakelijk wordt geacht, en hoe lang dat precies mag duren. De tweede manier is dat in de wet wordt opgenomen dat ondersteuning “volgens de rechtbank (art. 46a) dan wel het gerechtshof (art. 62a) noodzakelijk is als gevolg van een gebrek aan voldoende zittingscapaciteit”. De WeCo adviseert u het wetsvoorstel op dit punt aan te passen.
3. In de derde plaats is de WeCo van mening dat dit onderdeel van het wetsvoorstel tot gevolg zal hebben dat de afstand tussen de burger en het gerecht waar deze burger terecht moet, wordt vergroot. Immers, als de minister één of meerdere rechtbanken aanwijst waarvan de (overige) zittingsplaatsen tijdelijk mede worden aangemerkt als (overige) zittingsplaatsen van een andere rechtbank, dan is de burger aangewezen op een zittingsplaats van een rechtbank die in eerste instantie niet relatief competent was, en naar alle waarschijnlijkheid dus in een ander deel van het land ligt. Dit is opmerkelijk, omdat de laatste tijd juist een tendens zichtbaar lijkt om de rechtspraak dichterbij de burger te brengen. De WeCo wijst in dezen bijvoorbeeld op initiatieven als “de

buurtrechtster” en het “Community Court”. Tijdens een studiedag van de rechtbank Amsterdam op 2 juli 2019 pleitte ook mr. R.H. de Bock, advocaat-generaal bij de Hoge Raad, ervoor de rechtspraak dichterbij de burger te brengen. Daarnaast lijkt het vergroten van de afstand tussen de burger en de rechtspraak strijdig met Europeesrechtelijke regelgeving, bijvoorbeeld waar het consumentenrecht en kleinere strafzaken betreft. Als de bepaling in zijn huidige vorm wordt gehandhaafd, zal op zijn minst in de mvt tot uitdrukking moeten komen hoe het effect van het aanwijzen van gerechten elders zich verhoudt tot deze (Europeesrechtelijke) regelgeving, en of dit dan geldt voor alle zaakscategorieën, of dat bepaalde categorieën daarvan zijn uitgezonderd. Het vergroten van de fysieke afstand tussen burger en rechtspraak lijkt in bepaalde zaakscategorieën op het eerste oog minder bezwaarlijk, maar in praktijk kan dat tegenvallen. De rechtbank Amsterdam heeft de afgelopen jaren bijvoorbeeld ruime ervaring opgedaan met de afhandeling van effectenlease-zaken, en tijdens de behandeling hiervan ervaren hoe bezwaarlijk het voor mensen is om het hele land door te moeten reizen om te worden gehoord. De WeCo adviseert u om dit onderdeel van het wetsvoorstel in het licht van deze internationale bepalingen te heroverwegen en, zo het wordt ingediend, ten minste in de mvt nader op dit punt in te gaan.

De Wetenschappelijke Commissie van de NVvR,

C.E. du Perron
voorzitter